

Spoleczne aspekty prowadzenia gospodarki leśnej

Krzysztof Niedziałkowski

Instytut Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk, ul. Nowy Świat 72, 00-330 Warszawa
krzysztof.niedzialkowski@ifispan.edu.pl

Lasy i zarządzanie lasami stały się w ostatnich latach przedmiotem intensywnej debaty publicznej, która w niektórych sytuacjach przeradzała się w otwarte konflikty społeczne. W swoim wystąpieniu podejmuję próbę analizy społecznego tła tych kontrowersji. Stawiam przy tym następujące pytania: (1) Czy rzeczywiście mamy do czynienia w Polsce z rosnącym zainteresowaniem problematyką leśną? (2) Czy kontrowersje społeczne wokół lasów są czymś specyficznym dla sytuacji w Polsce? (3) Jakie procesy społeczne powodują nasilenie się kontrowersji w ostatnich latach? (4) W jaki sposób należałoby reagować na powstałą sytuację w celu złagodzenia istniejących konfliktów i osiągnięcia większej spójności społecznej w zakresie zarządzania lasami publicznymi w Polsce?

Na pytania te odpowiadam w oparciu o przegląd literatury naukowej oraz dane z wywiadów pogłębionych prowadzonych z przedstawicielami różnych grup aktorów społecznych zaangażowanych w dyskusję wokół lasów. Dodatkowo wykorzystuję wyniki podłużnej analizy materiałów medialnych dotyczących lasów i leśnictwa w Polsce. Uzyskane dane sugerują, że kontrowersje dotyczące lasów w Polsce wpisują się w szerszy europejski kontekst i dyskusje toczące się w innych państwach europejskich. Zmieniające się wartości społeczne wpływają na postrzeganie lasów – rośnie zapotrzebowanie na ich funkcje regulacyjne i kulturowe, podczas gdy zainteresowanie ich funkcją produkcyjną, będącą podstawą finansowania gospodarki leśnej, maleje. Tendencje te pogłębiają się w związku z długookresowymi trendami społecznymi (urbanizacją, wzrostem dochodów, wzrostem poziomu edukacji), ale w ostatnich latach zostały znacząco przyspieszone przez epidemię COVID-19. W konsekwencji zarządcy lasów muszą realizować swoje zadania w nowym, bardziej złożonym otoczeniu społeczno-politycznym oraz podejmować dialog z grupami o odmiennych przekonaniach i wartościach dotyczących lasów. Sytuacja ta wymaga od nich nowych kompetencji w zakresie komunikacji, mediacji i angażowania społeczeństwa w procesy decyzyjne. Jednocześnie istniejące mechanizmy partycypacji społecznej w zarządzaniu lasami nie są dobrze dostosowane do zmieniających się realiów. Może to nie tylko zaostrzać konflikty, lecz także osłabiać zaufanie społeczne do instytucji zarządzających lasami, co stanowi istotne wyzwanie dla polityki leśnej w Polsce.